

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี "คนค้นคน" ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมาย ศึกษาวิธีการประกอบสร้างความหมายของรายการและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ สารคดี " คนค้นคน " การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยอาศัยการเก็บข้อมูลจากบทโทรทัศน์และเทปโทรทัศน์รายการ "คนค้นคน" เพื่อวิเคราะห์อย่าง เจาะลึก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ (Key Informants) ที่มีส่วนในการผลิตรายการและผู้ชมรายการอย่างเจาะลึก (Depth Interview) เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดและกระบวนการผลิตรายการ " คนค้นคน " รวมถึงวิเคราะห์ลักษณะการมี ส่วนร่วมของผู้ชมรายการ การชี้ให้เห็นถึงสาเหตุและปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ และ ความหมายที่รับรู้ของผู้ชมรายการ เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลสำหรับการวิเคราะห์โดยมีวิธี การดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ บุคคล เทปโทรทัศน์ และ เอกสาร

1. บุคคล

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ รวมถึงผู้ร่วมรายการและผู้ชมรายการ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับการประกอบสร้าง ความหมายของรายการและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี "คนค้นคน" การวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความเป็นตัวแทนของประชากรทั้ง 3 กลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมดจำนวน 50 คน ดังนี้

1.1 ผู้ผลิตรายการ

- 1). คุณสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ กรรมการผู้จัดการบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด
ผู้ควบคุมการผลิตรายการและผู้ดำเนินรายการ
- 2). คุณประสาน อิงคนันท์ ผู้ช่วยควบคุมการผลิตรายการ และผู้ดำเนินรายการ

- 3). คุณจิรา บุญประสพ ผู้สร้างสรรค์รายการและผู้ช่วยควบคุมการผลิตรายการ
- 4). คุณธีระรัช ดวงกมล ผู้สร้างสรรค์รายการ ช่างภาพและผู้ลำดับภาพ
- 5). คุณธูปทอง เลี่ยมสุวรรณ ผู้สร้างสรรค์รายการ ช่างภาพและผู้ลำดับภาพ
- 6). คุณธนพงษ์ ศรีประยานนท์ ฝ่ายข้อมูลรายการ

1.2 ผู้ร่วมรายการ (คนต้นเรื่อง)

- 1). คุณสุธาสนี น้อยอินทร์ (ตอน โฮมฮัก รักนี้นำทาง)
- 2). คุณชูชีพ ชุนอาจ (ตอน ครูโชน)
- 3). คุณรัตนา สัจจเทพ (ตอน เหี้ยออธรรม)
- 4). คุณภาณุพงษ์ ลากเสถียร (ตอน ปาว 2 ล้อคู่ชีพ)

1.3 ผู้ชมรายการ

ผู้ชมรายการที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยจะศึกษาจากผู้ชมรายการที่มีลักษณะการมีส่วนร่วมกับทางรายการในลักษณะต่างๆ ที่เป็นผู้ชมรายการเท่านั้น หรือเป็นผู้ที่เคยร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับรายการ“คนค้นคน” หรือผู้ที่เคยไปร่วมกิจกรรมกับทางรายการ และผู้ที่เคยร่วมปรึกษากับทางรายการ จำนวน 40 คน ดังต่อไปนี้

- 1). อ.ชัยณรงค์ มณฑิยวิเชียรฉาย อาชีพ นักวิชาการ อายุ 59 ปี
- 2). ผศ. สุรพันธ์ ตุ่มนาค อาชีพ อาจารย์ อายุ 42 ปี
- 3). คุณเกษศิริ เอกคณาปราชญ์ อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 26 ปี
- 4). คุณเพ็ญสิริ อุดมใจธรรมกุล อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 25 ปี
- 5). คุณปรัชญา พงษ์พานิช ว่างงาน อายุ 24 ปี
- 6). คุณอนุชิต ไชยเพิ่ม อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 36 ปี
- 7). คุณโชติดา สำราญศิลป์ อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 31 ปี
- 8). คุณสุวลี สุวรรณอัมไพ อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 26 ปี
- 9). คุณฉวีวรรณ วรรณธาดา อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 33 ปี
- 10). คุณสรายุทธลักษณ์ บุญสุด อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 37 ปี
- 11). คุณละอียด พนมรัตน์ อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 30 ปี
- 12). คุณณรงค์ศักดิ์ โภคไพบูลย์ อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 34 ปี
- 13). คุณจตุพร ดาวจรเจริญ นักศึกษาปริญญาตรี ม.วลัยลักษณ์ อายุ 20 ปี
- 14). คุณฝนทิพย์ บุญมาก อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 35 ปี

15).	คุณอินทนนท์	นักสอน	นักศึกษาปริญญาโท สถาบันฯ นิด้า อายุ 25 ปี
16).	คุณพูนลาภ	ทองอร่าม	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 25 ปี
17).	คุณฟ้า	เดหวัง	นักเรียน อายุ 16 ปี
18).	คุณวรัญญา	ศิริศักดิ์	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 26 ปี
19).	คุณธณีนุช	นาคแจ้ง	อาชีพ ครูสอนดนตรี อายุ 39 ปี
20).	คุณปาริรัฐ	อักษรศรี	นักศึกษาปริญญาโท ม.มหิดล ชาย 26 ปี
21).	คุณปภัสสร	ศรีชูชาติ	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 26 ปี
22).	คุณคุณาธิน	ศรีอรรถจันทร์	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 38 ปี
23).	คุณศุภมาส	สมบัติ	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 27 ปี
24).	คุณเพ็ญพรรณ	พรศิริประภา	อาชีพ พนักงานธนาคาร อายุ 50 ปี
25).	คุณนริสชา	บุญเสริม	บรรณาธิการ นิตยสาร อายุ 41 ปี
26).	คุณสลิทพงษ์	ฤทธิ์เพชรรัตน์	อาชีพ ภัตตาคาร อายุ 35 ปี
27).	คุณวิชา	ศรีจันทร์พาน์	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 40 ปี
28).	คุณอัจฉรา	นิลมณี	อาชีพ แม่บ้าน อายุ 45 ปี
29).	คุณเอกฉัตร	ศรีสุวิรางกูร	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 28 ปี
30).	คุณสุภาพร	เดหวัง	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 23 ปี
31).	คุณบุญสม	แก้วสะอาด	อาชีพ รับจ้าง อายุ 34 ปี
32).	คุณอภิรัตน์	รทัยานนท์	อาชีพ อิสระ อายุ 28 ปี
33).	คุณจรรยาภักษ์	กิติตระกูลญะนันท์	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 28 ปี
34).	คุณมานพ	เลิศบุญชู	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 41 ปี
35).	คุณฉัตรพงศ์	ตลับนาค	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 38 ปี
36).	คุณจันทร์จิรา	กรรเกศ	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 32 ปี
37).	คุณเดชสี	มณูญผล	อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว อายุ 56 ปี
38).	คุณกัลยา	จงประดิษฐ์นันท์	อาชีพ พนักงานธนาคาร อายุ 59 ปี
39).	คุณศรีวรรณ	ศิลาศิริพันธ์ุ์	อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ 35 ปี
40).	คุณจันทร์พรส	สุธาสินี	อาชีพ ครู อายุ 38 ปี

ทั้งนี้ ในการศึกษาลักษณะและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี "คนค้นคน" นอกจากผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลและสัมภาษณ์เจ้าของสื่อผู้ชมรายการแล้ว ผู้วิจัยจะศึกษาพฤติกรรมมารับชมรายการจากผู้ชมรายการ ของการมีส่วนร่วมของรายการสารคดี "คนค้นคน" ด้วย

2. เทปโทรทัศน์รายการ " คนค้นคน "

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเทปโทรทัศน์รายการ " คนค้นคน " ที่แพร่ภาพระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2546 – 31 ธันวาคม 2547 รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 91 ตอน

3. เอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาบทสัมภาษณ์ บทโทรทัศน์และลำดับรายการ " คนค้นคน " ที่แพร่ภาพระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2546 – 31 ธันวาคม 2547 รวมถึงการศึกษาจากข้อมูลอื่นๆ ประกอบการวิจัย อาทิ บทความจากหนังสือพิมพ์ จดหมายและจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ไปรษณียบัตรของผู้ชมรายการ รวมถึงเว็บไซต์รายการ www.tvburabha.com

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามประเภทของข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลบุคคล

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก (Depth Interview) และแบบผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมสังเกตการณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการ ซึ่งจะศึกษาพร้อมด้วยการจดบันทึกและบันทึกเทปสัมภาษณ์ โดยมีแนวคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการศึกษา ประกอบด้วย

ผู้ผลิตรายการ

- วิธีการคัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนอมีลักษณะเป็นอย่างไร
- แหล่งที่มาของข้อมูลได้มาจากไหน
- แนวคิดในการประกอบสร้างรายการเป็นอย่างไร
- จุดประสงค์ของรายการคืออะไร
- ขั้นตอนการผลิตรายการเป็นอย่างไร
- ความคาดหวังของผู้ผลิตรายการต่อการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการเป็นเช่นไร
- สิ่งที่มีปัจจัยสำคัญสุดในการผลิตรายการ ต้องคำนึงถึงอะไร
- ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตรายการคืออะไร

ผู้ร่วมรายการ (คนค้นเรื่อง)

- ที่มาของการมาเป็นผู้ร่วมรายการ คนค้นคน
- ประเด็นไหนในชีวิตของท่านที่ถูกเลือกมานำเสนอในรายการ
- ลักษณะการติดตามชีวิตและเหตุการณ์ของทีมผู้ผลิตรายการเป็นอย่างไร
- ทีมงานผู้ผลิตรายการได้มีการแนะนำระหว่างการบินที่ภักพอย่างไบบ้าง
- เมื่อมีทีมผู้ผลิตรายการเข้ามาร่วมในเหตุการณ์หรือติดตามชีวิตรู้สึกอย่างไร
- เมื่อเห็นตนเองในรายการ คนค้นคน แล้วมีความรู้สึกอย่างไร
- หลังจากทีรายการออกอากาศแล้ว ส่งผลอย่างไรบ้าง

ผู้ชมรายการ

- ความดีในการรับชมรายการเป็นเช่นไร
- เหตุผลของการแสดงออกลักษณะพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมกับรายการ
- ตอนรายการใดที่ชอบที่สุด เพราะเหตุใด
- ตอนรายการใดที่ไม่ชอบที่สุด เพราะเหตุใด
- ปัจจัยอะไรที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม
- ความคาดหวังของผู้ชมที่มีต่อรายการเป็นอย่างไร
- การแสดงออกของการมีส่วนร่วมกับรายการของผู้ชมเป็นอย่างไร
ทำไมถึงเป็นเช่นนั้นและได้รับการตอบกลับจากผู้ผลิตอย่างไร
- รายการ คนค้นคน มีจุดประสงค์หลักอะไรที่จะสื่อความหมายอะไรให้แก่ผู้ชม
รายการ
- รายการ คนค้นคน สะท้อนอะไรบ้างให้กับสังคม
- รายการตอนใดบ้างที่มีความประทับใจเป็นพิเศษ เนื่องจากใกล้เคียงกับทัศนคติหรือ
ประสบการณ์ในชีวิตของผู้ชมรายการ

2. เทปโทรทัศน์

ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเทปรายการโทรทัศน์ เพื่อทำการศึกษาเนื้อหาแต่ละตอนของรายการ

3. ข้อมูลเอกสาร

การเก็บข้อมูลประเภทเอกสาร ทางรายการให้ความอนุเคราะห์ในการให้ยืมมาถ่ายสำเนาจากฝ่ายข้อมูลของบริษัท ได้แก่ บทความและบทวิจารณ์จากหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารต่างๆ สำหรับบทโทรทัศน์ของรายการ ขาดเพียงบางตอนของรายการ เนื่องจากทางผู้ผลิตรายการไม่ได้จัดทำบทโทรทัศน์ครบถ้วนทุกตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี " คนค้นคน " ได้อาศัยแนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการบรรยายพรรณนา (Descriptive Research) หลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสารและจากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ และตัวแทนกลุ่มผู้ชมรายการโทรทัศน์ โดยได้แบ่งเนื้อหาการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการ โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ถึงแนวคิดและวิธีการสร้างความหมายของรายการของผู้ผลิตรายการภายใต้กรอบแนวคิดละครเร้าอารมณ์ (Melodrama) และแนวคิดรายการโทรทัศน์ตามจริง (Reality TV)
2. การวิเคราะห์ถึงลักษณะการมีส่วนร่วม ปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ "คนค้นคน" ในลักษณะต่างๆ ตลอดจนการรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีการประกอบสร้าง (Constructivism Theory) แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participation Communication) แนวคิดการเข้าใจผู้อื่นตามสภาพของผู้นั้น (Empathy) และ ทฤษฎีการตัดสินจากสังคมและพันธะผูกพัน (Social Judgment Involment Theory)

วิธีการนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี "คนค้นคน" วิธีการนำเสนอดังนี้

บทที่ 4 อธิบายการประกอบสร้างความหมายของรายการให้ผู้ชมมีส่วนร่วมกับทางรายการ

บทที่ 5 อธิบายลักษณะการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเกิดพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมกับรายการ รวมถึงการรับรู้ความหมายของผู้ชมที่มีต่อรายการ

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้วยการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์บทโทรทัศน์และเทปโทรทัศน์รายการ "คนค้นคน" ทั้ง 91 ตอน รวมถึงการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลสำคัญ (Key Informants) อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ทั้งในส่วนของ การมีส่วนร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์รายการ ร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาคกับทางรายการด้วย ตลอดถึงการร่วมสังเกตการณ์ภาคสนามด้านการผลิตรายการเป็นระยะเวลา 4 เดือน โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงเดือนตุลาคม 2547 ระยะเวลา 1 เดือน และ ช่วงเดือนพฤษภาคม 2548 – เดือนสิงหาคม 2548 เนื่องจากการผลิตรายการดังกล่าวมีข้อจำกัดในด้านระยะเวลาการผลิตที่ต้องใช้ระยะเวลาพิถีพิถัน โดยใช้เวลาอย่างน้อย 3 เดือนขึ้นไปในแต่ละตอนรายการ